

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**МОРЕХІДНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ІМ. О.І. МАРИНЕСКА
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА МОРСЬКА АКАДЕМІЯ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказом начальника ВСП «МФК
ім. О.І. Маринеска НУ «ОМА»
від 02.01.2025р. № 3

**ІНСТРУКЦІЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ № 31 -ОП
ПІД ЧАС РОБІТ З РУЧНИМИ ІНСТРУМЕНТАМИ ТА
ПРИСТРОЯМИ**

1. Загальні положення

1.1. Дія інструкції поширюється на всі підрозділи ВСП «МФК ім. О.І. Маринеска Національного університету «Одеська морська академія» (далі - коледж).

1.2. Інструкція розроблена на основі ДНАОП 0.00-8.03-93 "Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві", ДНАОП 0.00-4.15-98 "Положення про розробку інструкцій з охорони праці", ДНАОП 0.00-4.12-99 "Типове положення про навчання з питань охорони праці", ДНАОП 1.1.10-1.04-01 "Правила безпечної роботи з інструментом та пристроями".

1.3. До роботи з ручними інструментами та пристроями допускаються особи віком не молодші 18 років, які мають професійну підготовку і пройшли:

- попередній медичний огляд (при ухиленні працівника від проходження медичних оглядів працівник до виконання трудових обов'язків не допускається);
- вступний інструктаж;
- навчання безпечним методам і прийомам праці і перевірку знань з безпеки праці;
- первинний інструктаж на робочому місці.

1.4. За даною інструкцією працівник, зайнятий на роботах з ручними інструментами та пристроями, інструктується перед початком роботи (первинний інструктаж), та в терміни, передбачені для проходження інструктажу за основною професією робітника, а також у разі порушення вимог цієї інструкції.

Результати інструктажу заносяться в «Журнал реєстрації інструктажів з питань охорони праці», в журналі після проходження інструктажу повинен бути підпис особи, яка інструктує, та працівника.

1.5. За невиконання даної інструкції працівник несе дисциплінарну, матеріальну, адміністративну та кримінальну відповідальність.

1.6. Працівник, який працює з ручними інструментами та пристроями, зобов'язаний:

- Виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку.
- Користуватись спецодягом та засобами індивідуального захисту.
- Пам'ятати про особисту відповідальність за виконання правил охорони праці та відповідальність за товаришів по роботі.
- Виконувати тільки ту роботу, за якою він проінструктований та яка доручена керівником робіт.
- Працювати тільки з тим інструментом, по правилах безпечної експлуатації якого він проінструктований.
- Не допускати сторонніх осіб на своє робоче місце.
- Вміти надавати першу медичну допомогу потерпілим від нещасних випадків.
- Вміти користуватись первинними засобами пожежогасіння.

1.7. Спецодяг, спецвзуття, засоби індивідуального захисту видаються по нормах основної професії в тому числі: окуляри захисні.

1.8. У процесі виробничої діяльності на працівників, зайнятих на роботах з ручним інструментом можливий вплив шкідливих і небезпечних виробничих чинників:

- підвищене фізичне навантаження;
- підвищена запиленість повітря робочої зони;
- ураження електричним струмом;
- підвищений рівень вібрації;
- підвищений рівень шуму;
- підвищена небезпека травмування рухомими деталями інструмента і матеріалами.

1.9. Забороняється вживати спиртні напої в робочий час, приступати до роботи в стані алкогольного або наркотичного сп'яніння. Палити дозволяється тільки в спеціально обладнаних місцях.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи

2.1. Працівники повинні надіти спецодяг, застібнути манжети рукавів, приготувати засоби індивідуального захисту, перевірити їх справність.

2.2. Отримати завдання на виконання робіт у керівника робіт. Підготувати інструмент, технологічне устаткування.

Перед початком роботи в небезпечних і особливо небезпечних приміщеннях отримати наряд-допуск з визначенням заходів безпеки та засобів захисту.

2.3. Оглянути і приготувати робоче місце і підходи до нього на відповідність вимогам безпеки, прибрати всі зайві предмети, не захаращуючи при цьому проходів, перевірити стан підлоги на робочому місці, мокру або слизьку підлогу протерти.

2.4. Отримати ручний інструмент. Ручний слюсарно-ковальський інструмент, призначений для повсякденного застосування, повинен закріплюватись за працівниками для індивідуального або бригадного користування.

2.5. Перевірити стан ручного інструменту.

2.6. Бойки молотків та кувалд повинні мати гладку, трохи опуклу поверхню без скосів, вибоїн, тріщин та задирок.

2.7. Рукоятки молотків, кувалд та іншого інструмента ударної дії повинні виготовлятися з сухої деревини твердих листяних порід (берези, дуба, бука, клена, ясеня тощо) без сучків та косошару або із синтетичних матеріалів, що забезпечують експлуатаційну міцність і надійність у роботі.

Рукоятки молотків, зубил тощо повинні мати по всій довжині в перерізі овальну форму, бути гладкими, не мати тріщин і до вільного кінця рукоятки повинні дещо потовщуватись (крім кувалд) – для запобігання висковзуванню рукояток з рук працівника під час змахів та ударів інструментом.

У кувалд рукоятка до вільного кінця повинна дещо стоншуватись; кувалда повинна насаджуватись на рукоятку в бік потовщеного кінця без застосування клинів.

Вісь рукоятки повинна бути суворо перпендикулярна до повздовжньої осі інструмента. Клини для закріплення інструмента на рукоятці повинні виготовлятися з м'якої сталі; вони повинні мати насічки (йоржі). Під час забивання клинів у рукоятки молотків вони повинні утримуватись кліщами.

2.8. Не дозволяється працювати з інструментом, рукоятки якого насаджено на загострені кінці (напилки, шабери тощо) без металевих бандажних кілець.

2.9. Рукоятки (держак) лопат повинні виготовлятися з деревини без сучків та косошару або із синтетичних матеріалів та надійно закріплюватись у тримачах, причому частину рукоятки, що виступає з тримача, необхідно зрізувати похило до поверхні лопати.

2.10. Ломи повинні бути прямими з витягненими та загостреними кінцями.

2.11. Інструмент ударної дії (зубила, крейцмейселі, керни тощо) повинен мати гладку задню частину без трихін, задирок, наклепу та скосів, і на його робочому кінці не повинно бути пошкоджень. Довжина інструмента ударної дії повинна бути не менше 150 мм.

Кут загострення робочої частини зубила повинен відповідати оброблюваному матеріалу:

- для рубання чавуну та бронзи - 70° ;
- для рубання сталі середньої твердості - 60° ;
- для рубання міді та латуні - 45° ;
- для рубання алюмінію та цинку - 35° .

Середня частина зубила повинна мати овальний або багатогранний переріз без гострих ребір та задирок на бокових гранях, ударна – форму зрізаного конуса.

3. Вимоги безпеки під час виконання роботи

3.1. Під час виконання робіт із застосуванням клинів або зубил за допомогою кувалд працівники повинні використовувати клинотримачі з рукояткою завдовжки не менше 0,7 м.

3.2. Під час робіт із застосуванням інструменту ударної дії працівники повинні користуватись захисними окулярами – для запобігання попаданню в очі твердих частинок, що відлітають від інструмента.

3.3. У разі використання кліщів необхідно застосовувати кільця, розміри яких повинні відповідати розмірам оброблюваних заготовок. З внутрішнього боку ручок кліщів повинен бути упор – для запобігання здавлювання пальців руки працівника.

3.4. Працівники повинні працювати викруткою, у якої ширина робочої частини (лопатки) відповідає розміру шліца у головці шурупа або гвинта.

3.5. Розміри зіву (захвата) гайкових ключів не повинні перевищувати розміри головок болтів (граней гайок) більше, ніж на 0,3 м.

Забороняється застосовувати для ключів підкладки, якщо проріз між площинами губок і головок болтів або гайок більший за допустимий.

Робочі поверхні гайкових ключів не повинні мати збитих скосів, а рукоятки – задирок. На рукоятці ключа повинен зазначатись його розмір.

Під час викручування і закручування гайок та болтів за необхідності слід застосовувати ключі з довгими рукоятками; подовжувати рукоятки ключів допускається тільки додатковими важелями типу “зірочка”. Не дозволяється застосовувати для подовження гайкових ключів додаткові важелі, інші ключі або труби.

3.6. Інструмент на робочому місці необхідно розміщувати так, щоб запобігти його скочуванню або падінню.

Забороняється класти інструмент на поручні огорожень або на необгороджений край площадки риштувань, помосту, а також поблизу відкритих люків, колодязів тощо.

3.7. Під час перенесення або перевезення інструмента з гострими частинами ці частини повинні бути захищені.

3.8. Весь ручний слюсарно-ковальський інструмент повинен періодично, не рідше 1 разу на 3 місяці, оглядатись відповідальними інженерно-технічними працівниками, призначеними розпорядженням по підрозділу, і у разі виявлення несправностей вилучатись з експлуатації.

3.9. Верстаки повинні мати жорстку і міцну конструкцію і бути досить стійкими. Верхній щит верстака оббивається залізом. Під час оббивки не можна залишати виступаючих кромek заліза і гострих кутів; гвинти для кріплення верхніх щитів повинні бути з потайною головкою. Ширина верстака, що допускається, - не менше за 0,7 м.

3.10. Для захисту від відлітаючих часток металу на верстаках повинні бути встановлені запобіжні сітки з осередками не більше за 3 мм або щити висотою не менше за 1 м.

3.11. Під час двосторонньої роботи на верстаку такі сітки або щити ставлять посередині вздовж верстака. Відстань між лещатами на верстаках береться відповідно до розміру деталей, що обробляються, але не менше 1 м між осями лещат. Необхідно, щоб лещата забезпечували надійну затиснення предмета.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи

4.1. Відключити інструмент, почистити його і прибрати у відведене для зберігання місце.

4.2. Видалити відходи виробництва, сміття, стружку тощо.

4.3. Масляні ганчірки, що використовуються для обтирання інструмента, прибрати в металевий ящик для відходів виробництва.

4.4. Напівфабрикати і оброблені вироби повинні бути складеними у відведене для них місце.

4.5. Зняти спецодяг, помити обличчя, руки з милом; при можливості, прийняти душ.

4.6. Доповісти керівнику робіт про всі недоліки, які мали місце під час роботи.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. При роботі з ручними інструментами та пристроями ситуаціями, які можуть привести до аварії і нещасних випадків, є: виліт заготовок та їх осколків, виліт інструменту, відсутність захисних огорожень.

5.2. У разі виникнення аварійної ситуації треба негайно загородити небезпечну зону; не допускати в неї сторонніх осіб.

5.3. Повідомити про те, що сталося, керівника робіт.

5.4. Якщо є потерпілі, необхідно надавати їм першу медичну допомогу; при необхідності, викликати швидку медичну допомогу.

5.5. Надання першої медичної допомоги:

5.5.1. Перша допомога при пораненні:

Для надання першої допомоги при пораненні необхідно розкрити індивідуальний пакет, накласти стерильний перев'язочний матеріал, що міститься у ньому, на рану і зав'язати її бинтом.

Якщо індивідуального пакету якимсь чином не буде, то для перев'язки необхідно використати чисту носову хустинку, чисту полотняну ганчірку і т. ін. На те місце ганчірки, що приходитьсь безпосередньо на рану, бажано накапати декілька крапель настойки йоду, щоб одержати пляму розміром більше рани, а після нього накласти ганчірку на рану. Особливо важливо застосовувати настойку йоду зазначеним чином при забруднених ранах.

5.5.2. Перша допомога при переломах, вивихах, ударах:

При переломах і вивихах кінцівок необхідно пошкоджену кінцівку укріпити шиною, фанерною пластикою, палицею, картоном або іншим подібним предметом.

Пошкоджену руку можна також підвісити за допомогою перев'язки або хустки до шиї і прибинтувати до тулуба.

При переломі черепа (несвідомий стан після удару голови, кровотеча з вух або роту) необхідно прикласти до голови холодний предмет (грілку з льодом або снігом, чи холодною водою) або зробити холодну примочку.

При підозрінні перелому хребта необхідно потерпілого покласти на дошку, не підіймаючи його, чи повернути потерпілого на живіт обличчям униз, наглядаючи при цьому, щоб тулуб не перегинався, з метою уникнення ушкодження спинного мозку.

При переломі ребер, ознакою якого є біль при диханні, кашлю, чханні, рухах необхідно туго забинтувати груди чи стягнути їх рушником під час видиху.

5.5.3. Перша допомога при кровотечі:

Для того, щоб зупинити кровотечу, необхідно:

- підняти поранену кінцівку вгору;
- кровоточиву рану закрити перев'язочним матеріалом (із пакета), складеним у клубочок, придавити 2 зверху, не торкаючись самої рани, потримати на протязі 4-5 хвилин; якщо кровотеча зупинилася, то не знімаючи накладеного матеріалу,

поверх нього покласти ще одну подушечку з іншого пакета чи кусок вати і забинтувати поранене місце (з деяким натиском);

- при сильній кровотечі, яку не можна зупинити пов'язкою, застосовується здавлювання кровоносних судин, які живлять поранену область, за допомогою згинання кінцівок в суглобах, а також пальцями, джгутом або закруткою; при великій кровотечі необхідно терміново викликати лікаря.

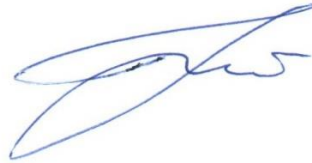
5.6. Конкретні дії щодо надання першої допомоги постраждалому при різних ураженнях описані в інструкції № «Про надання першої (долікарської) медичної допомоги при нещасних випадках», яка вивчається робітниками підприємства при проходженні первинного та послідуочих інструктажів з питань охорони праці.

5.7. Якщо сталася пожежа, необхідно викликати пожежну частину і приступити до її гасіння наявними засобами пожежогасіння.

5.8. В усіх випадках необхідно виконувати вказівки керівника робіт по ліквідації наслідків аварії.

Інструкцію розробив:

Інженер з охорони праці

Олександр Гріщенко